

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ολομέλεια)

της 9ης Δεκεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-116/02,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Oberlandesgericht Innsbruck (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Erich Gasser GmbH

και

MISAT Srl,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της ανωτέρω Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, C 15, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ολομέλεια),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J. N. Cunha Rodrigues και A. Rosas, προέδρους τμήματος, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (εισηγητή), F. Macken, N. Colneric και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger

γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Erich Gasser GmbH, εκπροσωπούμενη από τον K. Schelling, Rechtsanwalt,

— η MISAT Srl, εκπροσωπούμενη από τον U. C. Walter, Rechtsanwältin,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, vice avvocato generale dello Stato,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον K. Manji, επικουρούμενο από τον D. Loyd Jones, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.-M. Rouchaud-Joët και S. Grünheid,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Erich Gasser GmbH, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 13ης Μαΐου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 25ης Μαρτίου 2002, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Απριλίου 2002, το Oberlandesgericht Innsbruck υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: πρωτόκολλο), σειρά προδικαστικών ερωτημάτων ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της ανωτέρω Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

(ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, C 15, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκνυσαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας αυστριακού δικαίου Erich Gasser GmbH (στο εξής: Gasser) και της εταιρίας ιταλικού δικαίου MISAT Srl (στο εξής: MISAT), κατόπιν της διακοπής των εμπορικών τους σχέσεων.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Από το προοίμιο της Συμβάσεως των Βρυξελλών προκύπτει ότι σκοπός της είναι η διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισεως και της εκτελέσεως των δικαστικών αποφάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 293 ΕΚ, καθώς και η ενίσχυση εντός της Κοινοότητας της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων σε αυτή προσώπων. Στο προοίμιο τονίζεται, επίσης, ότι, προς τον σκοπό αυτό, προέχει να καθοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των συμβαλλομένων κρατών εντός της διεθνούς τάξεως.
- 4 Οι περί διεθνούς δικαιοδοσίας διατάξεις περιλαμβάνονται στον τίτλο II της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το άρθρο 2 αυτής της Συμβάσεως θέτει τον γενικό κανόνα κατά τον οποίο αρμόδια είναι τα δικαστήρια του κράτους κατοικίας του εναγομένου. Εντούτοις, στο άρθρο 5 της συμβάσεως ορίζεται ότι, σε διαφορές εξ συμβάσεως, ο εναγόμενος μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή.

- 5 Το άρθρο 16 της Συμβάσεως των Βρυξελλών θέτει κανόνες περί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας. Ειδικότερα, δυνάμει του σημείου 1, στοιχείο α', του εν λόγω άρθρου, σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου.
- 6 Τα άρθρα 17 και 18 της Συμβάσεως ρυθμίζουν τις παρεκτάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας.

Το άρθρο 17 έχει ως εξής:

«Αν τα μέρη, από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία. Μια τέτοια συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να καταρτίζεται:

α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση·

β) είτε υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις·

γ) είτε, στο διεθνές εμπόριο, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις, του είδους για το οποίο πρόκειται, στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.

[...]

Οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας [...] δεν παράγουν αποτελέσματα αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 12 και 15 [στον τομέα των ασφαλιστικών συμβάσεων και των συμβάσεων που συνάπτουν οι καταναλωτές] ή αν τα δικαστήρια, τη διεθνή δικαιοδοσία των οποίων αποκλείουν, έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16.

[...]»

7 Το άρθρο 18 ορίζει ότι:

«Πέραν των περιπτώσεων όπου η διεθνής δικαιοδοσία απορρέει από άλλες διατάξεις της παρούσας συμβάσεως, το δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους ενώπιον του οποίου ο εναγόμενος παρίσταται αποκτά διεθνή δικαιοδοσία. Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται αν η παράσταση έχει ως σκοπό την αμφισβήτηση της διεθνούς δικαιοδοσίας, ή αν υπάρχει άλλο δικαστήριο με αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16.»

8 Σκοπός της Συμβάσεως των Βρυξελλών είναι, επίσης, η αποτροπή του ενδεχομένου εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων. Ειδικότερα, δυνάμει του άρθρου 21 αυτής, περί εκκρεμοδικίας:

«Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, αναστέλλει αυτεπάγγελα τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε άλλο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.»

9 Τέλος, αναφορικά με την αναγνώριση, το άρθρο 27 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

[...]

3) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνώρισεως [...].»

10 Κατά το άρθρο 28, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως, «απόφαση δεν αναγνωρίζεται, επίσης, αν έχουν παραβιασθεί οι διατάξεις των τμημάτων [...] [περί ασφαλιστικών συμβάσεων και συμβάσεων που συνάπτουν οι καταναλωτές, καθώς και οι αναφερόμενες στο άρθρο 16 διατάξεις] [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 11 Η Gasser εδρεύει στο Dornbirn (Αυστρία). Επί σειρά ετών πωλούσε παιδικά ενδύματα στη MISAT, εδρεύουσα στη Ρώμη (Ιταλία).
- 12 Στις 19 Απριλίου 2000 η MISAT ζήτησε από το Tribunale civile e penale di Roma (Ιταλία) να αναγνωρίσει ότι η σύμβαση που τη συνέδεε με την Gasser λύθηκε αυτοδικαίως, επικουρικώς δε, ότι η σύμβαση αυτή λύθηκε λόγω διαφωνίας μεταξύ των δύο εταιριών. Επιπροσθέτως, η MISAT ζήτησε από το Tribunale να αναγνωρίσει ότι δεν συντρέχει περίπτωση μη εκτελέσεως της συμβάσεως εκ μέρους της και να υποχρεώσει την Gasser, λόγω παραβιάσεως της υποχρεώσεως εντιμότητας, επιμέλειας και καλής πίστεως που υπέχει, να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη και να της αποδώσει ορισμένα έξοδα.
- 13 Στις 4 Δεκεμβρίου 2000 η Gasser άσκησε, ενώπιον του Landesgericht Feldkirch (Αυστρία), αγωγή κατά της MISAT ζητώντας την πληρωμή μη εξοφληθέντων τιμολογίων. Προς θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του εν λόγω δικαστηρίου, η ενάγουσα της κύριας δίκης υποστήριξε ότι το δικαστήριο αυτό δεν ήταν μόνο δικαστήριο του τόπου εκτελέσεως της συμβάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αλλά επίσης το καθοριζόμενο με ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστήριο, ρήτρα περιλαμβανόμενη σε όλα τα αποστέλλόμενα από την Gasser στη MISAT τιμολόγια, χωρίς αυτή να έχει διατυπώσει κάποια διαμαρτυρία σχετικώς. Κατά την Gasser, από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι, κατά τις συνήθειες και την ισχύουσα στο μεταξύ Αυστρίας και Ιταλίας εμπόριο πρακτική, οι διάδικοι είχαν συνάψει ρήτρα περί διεθνούς δικαιοδοσίας κατά την έννοια του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.
- 14 Η MISAT προέβαλε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του Landesgericht Feldkirch, με το αιτιολογικό ότι αρμόδιο δικαστήριο είναι το δικαστήριο του τόπου της έδρας της, σύμφωνα με τον γενικό κανόνα που θέτει το άρθρο 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Εξάλλου, αμφισβήτησε την ύπαρξη ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας και

επισήμανε ότι, πριν από την αγωγή που άσκησε η Gasser ενώπιον του Landesgericht Feldkirch, είχε ασκήσει αγωγή ενώπιον του Tribunale civile e penale di Roma, στηριζόμενη στην ίδια εμπορική σχέση.

- 15 Στις 21 Δεκεμβρίου 2001, το Landesgericht Feldkirch αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του Tribunale civile e penale di Roma. Επιβεβαίωσε τη δική του διεθνή δικαιοδοσία, ως δικαστήριο του τόπου εκτελέσεως της συμβάσεως, αλλά δεν αποφάνθηκε επί του ζητήματος της υπάρξεως ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, τονίζοντας ότι, μολονότι τα αποστέλλόμενα από την ενάγουσα της κύριας δίκης τιμολόγια ανέφεραν συστηματικά, υπό την ένδειξη «αρμόδια δικαστήρια», τα δικαστήρια του Dornbirn, αντιθέτως στα δελτία παραγγελίας δεν περιλαμβανόταν ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 16 Η Gasser άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Oberlandesgericht Innsbruck ζητώντας να κηρυχθεί αρμόδιο το Landesgericht Feldkirch και να μην ανασταλεί η εκδίκαση αυτής της υποθέσεως.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί, κατ' αρχάς, ότι υφίσταται, πράγματι, εν προκειμένω, εκκρεμοδικία, εφόσον υπάρχει ταυτότητα διαδίκων και οι αγωγές ενώπιον των αυστριακών και ιταλικών δικαστηρίων έχουν την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο κατά την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως την έχει ερμηνεύσει το Δικαστήριο (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 144/86, Gubisch Maschinenfabrik, Συλλογή 1987, σ. 4861).
- 18 Αφού διαπίστωσε ότι το Landesgericht Feldkirch δεν είχε αποφανθεί επί της υπάρξεως ρήτρας διεθνούς δικαιοδοσίας, το αιτούν δικαστήριο διερωτήθηκε αν το γεγονός ότι ένας εκ των διαδίκων εξοφλούσε κανονικώς και άνευ διαμαρτυρίας τα αποστέλλόμενα από τον έτερο διάδικο τιμολόγια, τα οποία περιείχαν ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας, μπορεί να θεωρηθεί ως συμφωνία περί μιας τέτοιας ρήτρας, σύμφωνα

με το άρθρο 17, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι μια τέτοια συμπεριφορά των διαδίκων ανταποκρίνεται στην ισχύουσα για τους διαδίκους διεθνή εμπορική πρακτική, την οποία γνώριζαν ή θα έπρεπε να γνωρίζουν οι εν λόγω διάδικοι. Αν αποδειχθεί η ύπαρξη μιας τέτοιας ρήτρας διεθνούς δικαιοδοσίας, τότε το Landesgericht Feldkirch θα ήταν, κατά το αιτούν δικαστήριο, αποκλειστικώς αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17 της εν λόγω Συμβάσεως. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ανακύπτει το ερώτημα αν ισχύει, παρά ταύτα, η υποχρέωση αναστολής της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 21 της εν λόγω Συμβάσεως.

19 Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον η υπερβολική και γενικευμένη βραδύτητα των δικών στο συμβαλλόμενο κράτος εντός του οποίου βρίσκεται το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, μπορεί να επηρεάσει την εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

20 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές το Oberlandesgericht Innsbruck αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει τη δυνατότητα το δικαστήριο το οποίο υποβάλλει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ερωτήματα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, να υποβάλει τα ερωτήματα αυτά βάσει (μη ανασκευασθέντος) ισχυρισμού ενός των διαδίκων, ασχέτως από το αν ο ισχυρισμός αυτός αμφισβητήθηκε ή δεν αμφισβητήθηκε (ουσιαστικώς), ή μήπως οφείλει προηγουμένως να προβεί σε διευκρίνιση των ερωτημάτων με βάση τα πραγματικά περιστατικά, μέσω διεξαγωγής σχετικών αποδείξεων (και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, σε ποια έκταση οφείλει να το πράξει);

2) Οφείλει το δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, να εξετάσει τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο στην περίπτωση κατά την

οποία το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο βάσει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας συναφθείσας δυνάμει του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ή μήπως το βάσει της ρήτρας αυτής αρμόδιο δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να ενεργήσει σύμφωνα με το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών παρά την ύπαρξη ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας;

- 3) Μπορεί το γεγονός ότι σε ένα συμβαλλόμενο κράτος οι δίκες (κατά το πλείστον ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς των διαδίκων) έχουν απαράδεκτα μεγάλη διάρκεια, ώστε να προκύπτουν σημαντικά μειονεκτήματα για έναν εκ των διαδίκων, να έχει ως αποτέλεσμα ότι το δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, κατά την έννοια του άρθρου 21, δεν υποχρεούται να ενεργήσει σύμφωνα με τη διάταξη αυτή;
- 4) Δικαιολογούν οι προβλεπόμενες από τον ιταλικό νόμο αριθ. 89 της 24ης Μαρτίου 2001 έννομες συνέπειες την εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία προκύπτει για έναν εκ των διαδίκων, λόγω της πιθανής υπερβολικής διάρκειας της δίκης ενώπιον του ιταλικού δικαστηρίου, κίνδυνος δυσμενών συνεπειών και επομένως δεν πρέπει, κατά την έννοια του τρίτου ερωτήματος, να ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 21;
- 5) Υπό ποιες προϋποθέσεις το δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, μπορεί ενδεχομένως να μην προβεί σε εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών;
- 6) Ποια διαδικασία οφείλει να ακολουθήσει το δικαστήριο αν, υπό τις προϋποθέσεις του τρίτου ερωτήματος, δεν είναι υποχρεωμένο να προβεί σε εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών;

Στην περίπτωση κατά την οποία, εν πάση περιπτώσει, πρέπει να εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ακόμη και υπό τις προϋποθέσεις που εκτίθενται στο τρίτο ερώτημα, παρέλκει απάντηση στο τέταρτο, στο πέμπτο και στο έκτο ερώτημα.»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 21 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ουσιαστικώς αν μπορεί ένα εθνικό δικαστήριο, δυνάμει του πρωτοκόλλου, να ζητήσει από το Δικαστήριο ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών, παρά το ότι το δικαστήριο αυτό στηρίζεται σε ισχυρισμούς διαδίκου της κύριας δίκης των οποίων δεν έχει ελέγξει το βάσιμο.
- 22 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο προβάλλει το γεγονός ότι το δεύτερο ερώτημα στηρίζεται στην υπόθεση, που δεν έχει ακόμα επιβεβαιώσει ο δικαστής της ουσίας, ότι ρήτρα περί διεθνούς δικαιοδοσίας, κατά την έννοια του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ορίζει το δικαστήριο στα όρια της κατά τόπον αρμοδιότητας του οποίου ευρίσκεται το *Dornbirn*, ως αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 23 Επιβάλλεται, σχετικώς, να υπομνηστεί ότι ενόψει της κατανομής αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο τς προδικαστικής διαδικασίας που προβλέπει το πρωτόκολλο, τα εθνικά δικαστήρια, τα οποία εκδικάζουν μια διαφορά και φέρουν την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί απόφασης, είναι αποκλειστικώς αρμόδια να εκτιμούν, ενόψει των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών κάθε υποθέσεως, τόσο αν η έκδοση προδικαστικής απόφασης είναι αναγκαία για να μπορέσουν να εκδώσουν τη δική τους απόφαση όσο και αν τα ερωτήματα που υποβάλλουν στο Δικαστήριο ασκούν επιρροή στην έκβαση της εκκρεμούς ενώπιόν τους δίκης (αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1997, C-220/95, Van den Boogaard, Συλλογή 1997, σ. I-1147, σκέψη 16· της 20ής Μαρτίου 1997, C-295/95, Farrell, Συλλογή 1997, σ. I-1683, σκέψη 11· της 16ης Μαρτίου 1999, C-159/97, Castelletti, Συλλογή 1999, σ. I-1597, σκέψη 14, και της 8ης Μαΐου 2003, C-111/01, Gatner Electronic, που δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 34 και 38).

- 24 Εντούτοις, το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να διέπει τη λειτουργία της προδικαστικής παραπομπής συνεπάγεται ότι ο εθνικός δικαστής λαμβάνει υπόψη την αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο, που συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη και όχι στη διατύπωση συμβουλευτικών γνώμων για ζητήματα γενικά ή υποθετικά. Προκειμένου να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να δώσει μια χρήσιμη ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών απαιτείται το εθνικό δικαστήριο να έχει καθορίσει το νομικό και πραγματικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η ερμηνεία που ζητεί και είναι απαραίτητο να εξηγή τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι η απάντηση στα ερωτήματά του είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση *Gatner Electronic*, σκέψεις 35, 37 και 38).
- 25 Όπως, όμως, προκύπτει από τα πραγματικά στοιχεία που εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, η λαμβανόμενη ως βάση της επιχειρηματολογίας ύπαρξη ρήτηρας περί δικαιοδοσίας δεν είναι καθαρώς υποθετικής φύσεως.
- 26 Επιπροσθέτως, όπως υπογράμμισαν, αφενός, η Επιτροπή και, αφετέρου, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 38 έως 41 των προτάσεών του, το αιτούν δικαστήριο, πριν εξετάσει, στην υπόθεση της κύριας δίκης, την ύπαρξη ρήτηρας περί δικαιοδοσίας, κατά την έννοια του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, καθώς και την ύπαρξη διεθνούς εμπορικής πρακτικής ως προς το ζήτημα αυτό, εξέταση που μπορεί να απαιτεί λεπτομερή και δαπανηρή έρευνα, έκρινε αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα με το οποίο ζητεί να διευκρινιστεί αν η ύπαρξη ρήτηρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας καθιστά δυνατή τη μη εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σ' αυτό το ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο θα υποχρεωθεί να αποφανθεί επί της υπάρξεως μιας τέτοιας ρήτηρας περί δικαιοδοσίας και, αν αποδειχθεί η ύπαρξή της, θα υποχρεωθεί να κρίνει εαυτό ως αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφανθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Αντιστρόφως, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, υπό την έννοια ότι η εξέταση της υπάρξεως ρήτηρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας δεν θα έχει πλέον κανένα ενδιαφέρον για το αιτούν δικαστήριο.

- 27 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι εθνικό δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, δυνάμει του πρωτοκόλλου, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση ερμηνείας της Συμβάσεως των Βρυξελλών, έστω και στηριζόμενο επί ισχυρισμών ενός από τους διαδίκους της κύριας δίκης το βάσιμο των οποίων δεν έχει ακόμα εξετάσει το εν λόγω δικαστήριο, αν κρίνει, ενόψει των ιδιομορφιών της υποθέσεως, ότι απαιτείται προδικαστική απόφαση προκειμένου να μπορέσει να εκδώσει τη δική του απόφαση και ότι είναι λυσιτελή τα υποβαλλόμενα στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα. Πάντως, οφείλει να παράσχει στο Δικαστήριο τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που θα του επιτρέψουν να δώσει μια χρήσιμη ερμηνεία αυτής της Συμβάσεως, αλλά και να προσδιορίσει για ποιους λόγους κρίνει ότι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 28 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο, το οποίο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο δυνάμει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, έχει τη δυνατότητα, κατά παρέκκλιση από το εν λόγω άρθρο, να αποφανθεί επί της διαφοράς χωρίς να αναμείνει την εκ μέρους του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου διαπίστωση της ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

- 29 Κατά την Gasser και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί απάντηση καταφατική. Ως στήριγμα της ερμηνείας τους, επικαλούνται την απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991, C-351/89, Overseas Union Insurance κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-3317), στην οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «με την επιφύλαξη της περιπτώσεως κατά την οποία το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο διαθέτει αποκλειστική δικαιοδοσία προβλεπόμενη από τη Σύμβαση και ιδίως από το άρθρο 16» το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι, όταν αμφισβητείται η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, το

δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο έχει μόνο τη δυνατότητα να αναστείλει τη διαδικασία, στην περίπτωση που δεν διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, χωρίς να μπορεί να εξετάσει το ίδιο τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο. Κατά την Gasser και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν συντρέχει λόγος διαφορετικής αντιμετώπισης των άρθρων 16 και 17 της εν λόγω Συμβάσεως, σε σχέση προς τον μηχανισμό της εκκρεμοδικίας.

- 30 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υπογραμμίζει ότι, καίτοι το άρθρο 17 καταλαμβάνει θέση κατώτερη σε σχέση με εκείνη του άρθρου 16, στην ιεραρχία των βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπει η Σύμβαση των Βρυξελλών, εντούτοις, κατέχει θέση ανώτερη σε σχέση με τις λοιπές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας, όπως το άρθρο 2 και οι ειδικοί κανόνες δικαιοδοσίας των άρθρων 5 και 6 της εν λόγω Συμβάσεως. Επομένως, τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως αν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 και αν, ενδεχομένως, τους επιβάλλει να διαπιστώσουν την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας τους.
- 31 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτει, επίσης, ότι πρέπει να εξεταστούν οι σχέσεις μεταξύ των άρθρων 17 και 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, λαμβανομένων υπόψη των επιταγών του διεθνούς εμπορίου. Η εμπορική πρακτική να συνάπτονται συμφωνίες περί των δικαστηρίων που θα έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε περίπτωση διαφοράς πρέπει να ενισχυθεί και να ενθαρρυνθεί. Πράγματι, οι ρήτρες αυτές συμβάλλουν στην εμπέδωση ασφαλείας δικαίου στις εμπορικές σχέσεις, καθόσον παρέχουν στους συναλλασσόμενους, σε περίπτωση που ανακύψει διαφορά, τη δυνατότητα να προσδιορίζουν ευχερώς τα δικαστήρια που έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την επίλυσή της.
- 32 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υπογραμμίζει, βεβαίως, ότι προς δικαιολόγηση του γενικού κανόνα που θέτει το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το Δικαστήριο διευκρίνισε, στη σκέψη 23 της προαναφερθείσας αποφάσεως *Overseas Union Insurance κ.λπ.*, ότι το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο σε καμία περίπτωση δεν βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση σε σχέση με το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο προκειμένου να αποφανθεί επί της αρμοδιότητας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Πάντως, η συλλογιστική αυτή δεν ισχύει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο διαθέτει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Στις περιπτώσεις αυτές, το καθοριζόμενο με τη ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστήριο θα μπορεί, κατά κανόνα, ευχερέστερα να αποφανθεί επί των συνεπειών αυτής της ρήτρας, καθόσον θα έχει να εφαρμόσει το ουσιαστικό δίκαιο του κράτους μέλους στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το οριζόμενο με τη ρήτρα δικαστήριο.

- 33 Τέλος, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δέχεται ότι η άποψη που υποστηρίζει δημιουργεί τον κίνδυνο εκδόσεως αντιφατικών μεταξύ τους αποφάσεων. Προς αποτροπή αυτού του κινδύνου, προτείνει στο Δικαστήριο να κρίνει ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, η διεθνής δικαιοδοσία του οποίου αμφισβητείται δυνάμει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, οφείλει να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου το καθοριζόμενο βάσει αυτής της ρήτρας δικαστήριο, το οποίο επελήφθη δεύτερο, αποφανθεί επί του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας του.
- 34 Αντιθέτως, η MISAT, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή τάσσονται υπέρ της εφαρμογής του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών και, κατά συνέπεια, υπέρ της υποχρεώσεως του δικαστηρίου που επελήφθη δεύτερο να αναστείλει τη διαδικασία.
- 35 Η Επιτροπή, όπως και η Ιταλική Κυβέρνηση, υποστηρίζει ότι η παρέκκλιση υπέρ της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που επελήφθη δεύτερο, με το αιτιολογικό ότι έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 16 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, δεν μπορεί να επεκταθεί επί δικαστηρίου καθοριζομένου δυνάμει συμβάσεως περί διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 36 Η Επιτροπή αιτιολογεί την παρέκκλιση από τον κανόνα που θέτει το άρθρο 21, σε περίπτωση προσφυγής στο άρθρο 16, με το άρθρο 28, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, κατά το οποίο οι αποφάσεις που εκδόθηκαν στο κράτος του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου κατά παράβαση της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου, της στηριζόμενης στο άρθρο 16 της εν λόγω Συμβάσεως, δεν μπορούν να τύχουν αναγνώρισεως σε κανένα από τα συμβαλλόμενα κράτη. Επομένως, δεν θα ήταν συνεπές να υποχρεωθεί, δυνάμει του άρθρου 21 αυτής της Συμβάσεως, το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο, το οποίο έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, να αναστείλει τη διαδικασία και να κρίνει εαυτό ως στερούμενο διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ του μη έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου. Μια τέτοια λύση θα είχε ως αποτέλεσμα να επιτύχουν οι διάδικοι απόφαση από μη έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο, η οποία δεν θα μπορεί να αναπτύξει συνέπειες εκτός του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου εκδόθηκε. Συνεπώς, θα ήταν αδύνατον να επιτευχθεί ο σκοπός της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ο οποίος συνίσταται στη βελτίωση της εννόμου προστασίας και στην, προς τούτο, διασφάλιση της διασυννοητικής αναγνώρισεως και εκτελέσεως των αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις.

- 37 Πάντως, οι σκέψεις αυτές δεν ισχύουν σε περίπτωση που η διεθνής δικαιοδοσία του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου απορρέει από το άρθρο 17 Συμβάσεως των Βρυξελλών. Πράγματι, το άρθρο 28 αυτής της Συμβάσεως δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση παραβιάσεως των διατάξεων του άρθρου 17, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο II, τμήμα 6, της εν λόγω Συμβάσεως. Η απόφαση που εκδίδεται κατά παράβαση της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας που παρέχει στο δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο ρήτρα περί διεθνούς δικαιοδοσίας οφείλει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.
- 38 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, επίσης, ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν αποσκοπεί μόνο στην αποτροπή του ενδεχομένου εκδόσεως αντιφατικών μεταξύ τους αποφάσεων οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, της εν λόγω Συμβάσεως, δεν αναγνωρίζονται, αλλά, επίσης, να διασφαλίσει την οικονομία της διαδικασίας, ορίζοντας ότι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει, κατ' αρχάς, να αναστείλει τη διαδικασία και κατόπιν να κρίνει ότι στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας, εφόσον αναγνωριστεί η δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Ο σαφής αυτός κανόνας αποτελεί πηγή ασφάλειας δικαίου.
- 39 Επικαλούμενη τη σκέψη 23 της προαναφερθείσας αποφάσεως Overseas Union Insurance κ.λπ., η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο, σε καμία περίπτωση, δεν είναι σε ευνοϊκότερη θέση, σε σχέση με το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, προκειμένου να αποφανθεί επί της δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Εν προκειμένω, το ιταλικό δικαστήριο μπορεί, ακριβώς όπως και το αυστριακό, να εξακριβώσει αν έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, με το αιτιολογικό ότι, δυνάμει υφιστάμενης εμπορικής πρακτικής μεταξύ Αυστρίας και Ιταλίας, οι διάδικοι παραχώρησαν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία στο δικαστήριο εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητας του οποίου βρίσκεται η έδρα της ενάγουσας της κύριας δίκης.
- 40 Τέλος, η Επιτροπή και η Ιταλική Κυβέρνηση παρατηρούν ότι η κατά το άρθρο 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών διεθνής δικαιοδοσία διακρίνεται από την κατά το άρθρο 16 της εν λόγω Συμβάσεως διεθνή δικαιοδοσία, υπό την έννοια ότι, εντός του πεδίου εφαρμογής του δεύτερου άρθρου, οι συμβαλλόμενοι δεν έχουν τη δυνατότητα να συνάπτουν αντίθετες συμφωνίες περί διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 17, τρίτο εδάφιο). Εξάλλου, οι συμβαλλόμενοι έχουν, ανά πάσα στιγμή, τη δυνατότητα

να καταργούν ή να τροποποιούν μια κατά το άρθρο 17 ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας. Όπως π.χ. στην περίπτωση κατά την οποία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 18 της εν λόγω Συμβάσεως, ένας εκ των συμβαλλομένων ασκεί αγωγή σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου δικαστήριο ορίστηκε ως έχον τη διεθνή δικαιοδοσία, ο δε έτερος συμβαλλόμενος παρίσταται ως διάδικος χωρίς να αμφισβητήσει τη δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 24ης Ιουνίου 1981, 150/80, *Elefanten Schuh*, Συλλογή 1981, σ. 1671, σκέψεις 10 και 11).

Απάντηση του Δικαστηρίου

41 Υπενθυμίζεται, προκαταρκτικώς, ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών περιλαμβάνεται, μαζί με το άρθρο 22, περί συνάφειας, στον τίτλο II, τμήμα 8, της Συμβάσεως, το οποίο αποσκοπεί, προς διασφάλιση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης εντός της Κοινότητας, στην αποφυγή παραλλήλων διαδικασιών εκκρεμών ενώπιον των δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών και της εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από αυτές. Προς τούτο, η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στον εξ αρχής αποκλεισμό, κατά το μέτρο του δυνατού, μιας καταστάσεως όπως η του άρθρου 27, σημείο 3, της εν λόγω Συμβάσεως, δηλαδή της μη αναγνώρισεως μιας αποφάσεως λόγω του ασυμβιβάστου της με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνώρισεως (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Gubisch Maschinenfabrik*, σκέψη 8). Συνεπώς, προς επίτευξη αυτών των σκοπών το άρθρο 21 πρέπει να ερμηνευθεί διασταλτικώς κατά τρόπο που να καλύπτει κατ' αρχήν όλες τις περιπτώσεις εκκρεμοδικίας ενώπιον δικαστηρίων συμβαλλομένων κρατών, ανεξαρτήτως από την κατοικία των διαδίκων (προαναφερθείσα απόφαση *Overseas Union Insurance* κ.λπ., σκέψη 16).

42 Από τη σαφή διατύπωση του άρθρου 21 προκύπτει ότι, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, σε περίπτωση δε που πράγματι διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.

43 Συναφώς, όπως επίσης υπογράμμισε το Δικαστήριο στη σκέψη 13 της προαναφερθείσας αποφάσεως *Overseas Union Insurance* κ.λπ., το άρθρο 21 δεν προβαίνει σε καμία διάκριση μεταξύ των διαφόρων περιπτώσεων διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπονται από τη Σύμβαση των Βρυξελλών.

- 44 Βεβαίως, στη σκέψη 26 της προαναφερθείσας αποφάσεως Overseas Union Insurance κ.λπ., το Δικαστήριο, πριν αποφανθεί ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όταν αμφισβητείται η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο έχει μόνο τη δυνατότητα να αναστείλει τη διαδικασία, στην περίπτωση που δεν διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, χωρίς να μπορεί να εξετάσει το ίδιο τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, επιφυλάχθηκε ως προς την περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο διαθέτει αποκλειστική δικαιοδοσία προβλεπόμενη από τη Σύμβαση και, ιδίως, από το άρθρο 16 αυτής.
- 45 Εντούτοις, από τη σκέψη 20 της ίδιας αποφάσεως προκύπτει ότι, ελλείψει οποιασδήποτε διεκδικήσεως αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας εκ μέρους του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου στη διαφορά της κύριας δίκης, το Δικαστήριο απλώς απέφυγε να προδικάσει την ερμηνεία του άρθρου 21 της Συμβάσεως στην περίπτωση επί της οποίας εξέφρασε ειδική επιφύλαξη.
- 46 Εν προκειμένω, προβάλλεται αρμοδιότητα του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 17 της Συμβάσεως.
- 47 Εντούτοις, το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την εφαρμογή του δικονομικού κανόνα που θέτει το άρθρο 21 της εν λόγω Συμβάσεως, ο οποίος σαφώς και αποκλειστικώς στηρίζεται επί της χρονολογικής σειράς κατά την οποία επελήφθησαν της υποθέσεως τα συγκεκριμένα δικαστήρια.
- 48 Επιπροσθέτως, σε καμία περίπτωση το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο δεν είναι σε καλύτερη θέση να αποφανθεί επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Πράγματι, η δικαιοδοσία αυτή καθορίζεται ευθέως από τους κανόνες της Συμβάσεως, που είναι κοινοί ως προς τα δύο δικαστήρια και μπορούν να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν με το ίδιο κύρος από το κάθε ένα από αυτά (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση Overseas Union Insurance κ.λπ., σκέψη 23).

- 49 Συνεπώς, σε περίπτωση υπάρξεως ρήτρας διεθνούς δικαιοδοσίας, κατά την έννοια του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όχι μόνον, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, οι διάδικοι διατηρούν πάντοτε τη δυνατότητα να μην επικαλεστούν αυτή τη ρήτρα, ειδικότερα δε ο εναγόμενος έχει τη δυνατότητα να παραστεί ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου χωρίς να επικαλεστεί την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας αυτού του δικαστηρίου βάσει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, κατά το άρθρο 18 της Συμβάσεως, αλλά, επίσης, πέραν αυτών των περιπτώσεων, το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει την ύπαρξη της ρήτρας και να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του αν διαπιστωθεί, κατά το άρθρο 17, ότι πράγματι οι διάδικοι συμφώνησαν να ορίσουν το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο ως έχον αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία.
- 50 Εξάλλου, παρά τη γενόμενη στο άρθρο 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών αναφορά στη διεθνή εμπορική πρακτική, το υποστατό της συμφωνίας των ενδιαφερομένων παραμένει πάντοτε ένας από τους σκοπούς αυτής της διατάξεως, ο οποίος αποβλέπει στην προστασία του ασθενέστερου συμβαλλομένου με το να μην καθίσταται δυνατόν να περάσουν απαρατήρητες ρήτρες διεθνούς δικαιοδοσίας οι οποίες ενσωματώνονται στη Σύμβαση με τη βούληση ενός μόνον των συμβαλλομένων μερών (βλ. αποφάσεις της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-106/95, MSG, Συλλογή 1997, σ. I-911, σκέψη 17, και Castelletti, προαναφερθείσα, σκέψη 19).
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, ενόψει των αμφισβητήσεων που μπορεί να προβληθούν ως προς το ίδιο το υποστατό της συμπτώσεως βουλήσεων των διαδίκων, εκφραζομένης συμφώνως προς τις αυστηρές τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, είναι σύμφωνο προς την επιδιωκόμενη από τη Σύμβαση ασφάλεια δικαίου να καθορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, ποιο από τα δύο εθνικά δικαστήρια θα διαπιστώσει αν έχει διεθνή δικαιοδοσία κατά τους κανόνες της εν λόγω Συμβάσεως. Όπως σαφώς προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 21 της Συμβάσεως, απόκειται στο πρώτο επιληφθέν δικαστήριο να αποφανθεί επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του, ενδεχομένως ενόψει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας προβληθείσας ενώπιόν του, η οποία πρέπει να θεωρηθεί ως αυτοτελής έννοια, εκτιμώμενη αποκλειστικώς βάσει των απαιτήσεων του εν λόγω άρθρου 17 (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, C-214/89, Powell Duffryn, Συλλογή 1992, σ. I-1745, σκέψη 14).

- 52 Εξάλλου, η απορρέουσα εκ των ανωτέρω ερμηνεία του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών επιβεβαιώνεται από το άρθρο 19 της εν λόγω Συμβάσεως, το οποίο προβλέπει την υποχρέωση του δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του εφόσον «καλείται να κρίνει, ως κύριο ζήτημα, διαφορά για την οποία δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 16». Το άρθρο 19 δεν αναφέρεται στο άρθρο 17 της Συμβάσεως των Βρυξελλών.
- 53 Τέλος, δυσχέρειες όπως αυτές που επικαλέστηκε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, προκύπτουσες από αναβλητική συμπεριφορά των διαδίκων οι οποίοι επιθυμούν να καθυστερήσουν την επί της ουσίας επίλυση της διαφοράς, ασκώντας αγωγή ενώπιον δικαστηρίου του οποίου γνωρίζουν την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας, λόγω υπάρξεως ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, δεν είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ερμηνεία μας από τις διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών, όπως αυτή προκύπτει από το γράμμα και τον σκοπό της.
- 54 Ενόψει των ανωτέρω, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο, η διεθνής δικαιοδοσία του οποίου προβάλλεται βάσει ρήτρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, οφείλει, παρό ταύτα, να αναστείλει τη διαδικασία μέχρι να διαπιστώσει το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 55 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι επιτρέπεται παρέγκλιση από τις

διατάξεις της όταν, κατά κανόνα, η διάρκεια των δικών ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου εδρεύει το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είναι υπερβολικά μεγάλη.

Επί του παραδεκτού

56 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό αυτού του ερωτήματος και, κατά συνέπεια, των ακόλουθων ερωτημάτων που είναι συμφυή, με το αιτιολογικό ότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι το Tribunale civile e penale di Roma δεν συμμορφώθηκε προς την υποχρέωση να αποφανθεί εντός ευλόγου προθεσμίας και παραβίασε, κατά συνέπεια, το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ).

57 Η άποψη αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεών του, ακριβώς ενόψει του δεδομένου ότι η μέση διάρκεια των δικών ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους εντός του οποίου έχει την έδρα του το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είναι υπερβολικά μεγάλη, το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε το ερώτημα αν νομιμοποιείται το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο να παρεκκλίνει από την εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, το οποίο το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο έκρινε κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεν απαιτείται να παράσχει στοιχεία σχετικά με τη διεξαγωγή της δίκης ενώπιον του Tribunale civile e penale di Roma.

58 Συνεπώς, πρέπει να δοθεί απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί της ουσίας

Παρατηρήσεις κατατεθείσες στο Δικαστήριο

59 Κατά την Gasser, το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να αποκλείει την υπερβολικά μεγάλη διάρκεια των δικών (δηλαδή μεγαλύτερη των τριών ετών), πράγμα που αντίκειται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και συνεπάγεται περιορισμό των ελευθεριών διακινήσεως που διασφαλίζουν τα άρθρα 28 ΕΚ, 39 ΕΚ, 48 ΕΚ και 49 ΕΚ. Εναπόκειται στις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή στα εθνικά δικαστήρια να προσδιορίσουν τα κράτη στα οποία είναι προδήλως γνωστό ότι η διάρκεια των δικών είναι υπερβολικά μεγάλη.

60 Προς τούτο, στην περίπτωση κατά την οποία δεν εκδοθεί απόφαση περί διεθνούς δικαιοδοσίας εντός προθεσμίας έξι μηνών από της ασκήσεως της αγωγής ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου ή στην περίπτωση κατά την οποία δεν εκδοθεί οριστική απόφαση επί του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας εντός έτους από της ασκήσεως αυτής της αγωγής, δικαιολογείται παρέκκλιση από την εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Εν πάση περιπτώσει, τα δικαστήρια του δεύτερου επιληφθέντος κράτους έχουν το δικαίωμα να αποφαινόμενοι τα ίδια επί του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας και, εντός κάποιας μακρύτερης προθεσμίας, επί της ουσίας της υποθέσεως.

61 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει, επίσης, ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί τηρουμένου του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ. Παρατηρεί, σχετικώς, ότι δυνητικός οφειλέτης στο πλαίσιο μιας εμπορικής διαφοράς θα μπορεί σε πολλές περιπτώσεις, ενώπιον του δικαστηρίου της επιλογής του, να ασκεί αγωγή με σκοπό την έκδοση αποφάσεως που να τον απαλλάσσει από κάθε ευθύνη, έχοντας επίγνωση ότι η σχετική δίκη θα διαρκέσει ιδιαίτερα μακρύ χρονικό διάστημα, τούτο δε με σκοπό να καθυστερήσει κατά πολλά έτη την έκδοση αποφάσεως εις βάρος του.

- 62 Η αυτόματη εφαρμογή αυτού του άρθρου 21 σε μια τέτοια περίπτωση θα παρείχε στον δυνητικό οφειλέτη ουσιαστικό και αδικαιολόγητο πλεονέκτημα που θα του έδινε τη δυνατότητα να ελέγξει τη διαδικασία ή ακόμα να αποτρέψει τον δανειστή από το να επιδιώξει τη δικαστική αναγνώριση των δικαιωμάτων του.
- 63 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτείνει στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει εξαίρεση από το εν λόγω άρθρο 21, κατά την οποία το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο θα έχει τη δυνατότητα να εκτιμά τη διεθνή δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου όταν:
- 1) ο ενάγων άσκησε κακοπίστως αγωγή ενώπιον δικαστηρίου μη έχοντος διεθνή δικαιοδοσία με σκοπό να παρακωλύσει τη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων άλλου συμβαλλομένου κράτους, τα οποία έχουν διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει της Συμβάσεως των Βρυξελλών, καθώς και όταν
 - 2) το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του εντός ευλόγου προθεσμίας.
- 64 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτει ότι οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να εκτιμώνται από τα εθνικά δικαστήρια ενόψει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων.
- 65 Η MISAT, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν, αντιθέτως, την άποψη ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών εφαρμόζεται πλήρως, παρά την υπερβολικά μεγάλη διάρκεια των δικών σε ένα από τα εμπλεκόμενα κράτη.

- 66 Κατά τη MISAT, καταφατική απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα θα είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση ανασφάλειας δικαίου και την αύξηση της οικονομικής επιβάρυνσης των διαδίκων, οι οποίοι θα ήταν υποχρεωμένοι να παρακολουθούν άμεσα τις δίκες σε δύο διαφορετικά κράτη και να παρίστανται ενώπιον δύο επιληφθέντων δικαστηρίων, χωρίς να μπορούν να προβλέψουν ποιο δικαστήριο θα αποφανθεί πρώτο. Ο ήδη μεγάλος αριθμός διαφορών στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας θα αυξανόταν άνευ λόγου, πράγμα που θα συνέβαλε στην παράλυση του νομικού συστήματος.
- 67 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και στην ισοδυναμία των δικαστηρίων των συμβαλλομένων κρατών και εισάγει δεσμευτικό σύστημα διεθνών δικαιοδοσιών που οφείλουν να τηρούν όλα τα δικαστήρια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτής της Συμβάσεως. Βάσει αυτού του συστήματος, τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να αναγνωρίζουν και να εκτελούν αμοιβαίως τις δικαστικές αποφάσεις κατόπιν απλών διαδικασιών. Το δεσμευτικό αυτό σύστημα διεθνούς δικαιοδοσίας εξυπηρετεί, παράλληλα, την ασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι, με τη βοήθεια των κανόνων της Συμβάσεως των Βρυξελλών, οι διάδικοι και τα δικαστήρια μπορούν κανονικώς και ευχερώς να προσδιορίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία. Στο πλαίσιο αυτού του συστήματος, ο τίτλος II, τμήμα 8, της Συμβάσεως αποσκοπεί στην αποτροπή συγκρούσεων δικαιοδοσίας και εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων.
- 68 Δεν συμβιβάζεται με τη φιλοσοφία και τους σκοπούς της Συμβάσεως των Βρυξελλών το να υπέχουν τα εθνικά δικαστήρια την υποχρέωση να τηρούν τους σχετικούς με την εκκρεμοδικία κανόνες μόνο στην περίπτωση που εκτιμούν ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο αποφαινεται εντός ευλόγου προθεσμίας. Πράγματι, από κανένα στοιχείο της Συμβάσεως δεν συνάγεται ότι μπορούν τα δικαστήρια να προφασίζονται καθυστέρηση των δικών σε άλλα κράτη μέλη προκειμένου να μην εφαρμόσουν τις διατάξεις της Συμβάσεως.
- 69 Εξάλλου, ο χρόνος από του οποίου η διάρκεια μιας δίκης καθίσταται υπερβολικά μεγάλη, ώστε να βλέπτε σοβαρώς τα συμφέροντα ενός διαδίκου, μπορεί να προσδιοριστεί μόνο βάσει εκτιμήσεως λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία της δεδομένης περιπτώσεως. Το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να ρυθμιστεί στο πλαίσιο της

Συμβάσεως των Βρυξελλών. Πράγματι, εναπόκειται στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να αποφανθεί σχετικά, χωρίς να μπορούν τα εθνικά δικαστήρια να το υποκαταστήσουν προσφεύγοντας στο άρθρο 21 της εν λόγω Συμβάσεως.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 70 Όπως υπογράμμισαν, αφενός, η Επιτροπή και, αφετέρου, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 88 και 89 των προτάσεών του, ερμηνεία του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών κατά την οποία η εφαρμογή του άρθρου αυτού αποκλείεται στην περίπτωση που το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ανήκει σε κράτος μέλος στα δικαστήρια του οποίου σημειώνονται, κατά κανόνα, υπερβολικά μεγάλες καθυστερήσεις στην εκδίκαση των υποθέσεων θα αντέβαινε προφανώς στο γράμμα, την οικονομία και τον σκοπό της εν λόγω Συμβάσεως.
- 71 Πράγματι, αφενός, η Σύμβαση δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη δυνάμει της οποίας τα άρθρα της και, ειδικότερα, το άρθρο 21 παύουν να εφαρμόζονται με κριτήριο τη διάρκεια της δίκης ενώπιον των δικαστηρίων του οικείου συμβαλλομένου κράτους.
- 72 Αφετέρου, υπενθυμίζεται ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών στηρίζεται αναγκαστικώς επί της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των συμβαλλομένων κρατών στα νομικά τους συστήματα και στα δικαστικά τους όργανα. Η αμοιβαία αυτή εμπιστοσύνη κατέστησε δυνατή τη θέσπιση δεσμευτικού συστήματος διεθνούς δικαιοδοσίας, προς το οποίο οφείλουν να συμμορφώνονται όλα τα δικαστήρια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως, και την συνακόλουθη παραίτηση των συμβαλλομένων κρατών από τους κανόνες της εσωτερικής τους νομοθεσίας περί αναγνώρισης και εκτελέσεως αλλοδαπών αποφάσεων, υπέρ ενός απλουστευμένου μηχανισμού ανα-

γνωρίσεως και εκτελέσεως δικαστικών αποφάσεων. Δεν αμφισβητείται, επίσης, ότι σκοπός της Συμβάσεως είναι η εμπέδωση ασφάλειας δικαίου παρέχοντας στους πολίτες τη δυνατότητα να προβλέπουν με επαρκή ακρίβεια το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία.

- 73 Ενόψει των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπεται παρέγκλιση από τις διατάξεις της στην περίπτωση κατά την οποία, κατά κανόνα, η διάρκεια των δικών ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου εδρεύει το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είναι υπερβολικά μεγάλη.

Επί του τετάρτου έως έκτου ερωτήματος

- 74 Ενόψει της απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο, στο πέμπτο και στο έκτο ερώτημα, τα οποία υποβλήθηκαν μόνο για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 75 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ολομέλεια),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 25ης Μαρτίου 2002 το Oberlandesgericht Innsbruck, αποφαινεται:

- 1) Εθνικό δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση ερμηνείας της Συμβάσεως των Βρυξελλών, έστω και στηριζόμενο επί ισχυρισμών ενός από τους διαδίκους της κύριας δίκης το βάσιμο των οποίων δεν έχει ακόμα εξετάσει το εν λόγω δικαστήριο, αν κρίνει, ενόψει των ιδιομορφιών της υποθέσεως, ότι απαιτείται προδικαστική απόφαση προκειμένου να μπορέσει να εκδώσει τη δική του απόφαση και ότι είναι λυσιτελή τα υποβαλλόμενα στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα. Πάντως, οφείλει να παράσχει στο Δικαστήριο τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που θα του επιτρέψουν να δώσει μια χρήσιμη ερμηνεία αυτής της Συμβάσεως, αλλά και να προσδιορίσει για ποιους λόγους κρίνει ότι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς.

- 2) Το άρθρο 21 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 έχει την έννοια ότι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο, η διεθνής δικαιοδοσία του οποίου προβάλλεται βάσει ρήτηρας περί διεθνούς δικαιοδοσίας, οφείλει, παρά ταύτα, να αναστείλει τη διαδικασία μέχρι να διαπιστώσει το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του.
- 3) Το άρθρο 21 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπεται παρέκκλιση από τις διατάξεις της στην περίπτωση κατά την οποία, κατά κανόνα, η διάρκεια των δικών ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου εδρεύει το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είναι υπερβολικά μεγάλη.

Skouris	Jann	Timmermans
Gulmann	Cunha Rodrigues	Rosas
Edward	La Pergola	Puissochet
Schintgen	Macken	Colneric
	von Bahr	

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Δεκεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

B. Σκουρής